GUARESCHI

Малък Свят

.

Дон Камило

Студио Беров &
Бѣла Слатина 2025

„Малък Свят – Дон Камило“
© Джованино Гуарески, писател, художник
© 2023-2025 Контадин Кременски, превод от италиански
© 2025 Студио Беров ООД, издател
© 2023-2025 Теодора Берова, изказ и правопис
© 2025 Красимир Беров, предпечат и корица
© Стефан Пеев, буквопис: Veleka, Repo, Pliska

ISBN: 9786199326015
Издание: Юни, 2025 – първо българско
Това издание е превод на:
Нарочно издание, разрешено за Corriere della Sera
© 2014 RCS MediaGroup S.p.A. Divisione Media, Milano

Книгата е създадена само със свободен софтуер: Xubuntu, LibreOffice, Inkscape, GIMP, Ghostscript

За поръчки:
https://слово.бг/книгы/дон-камило.bg.html
poruchki@studio-berov.eu

Тази книга, нито никоя част от нея, не може да се разпространява по никакъв начин без изричното съгласие на Студио Беров ООД. Всички права са запазени.

Печат: Дайрект Сървисиз ООД

Книгата е преведена с помощта на субсидия за превод, отпусната от Министерството на външните работи и на международното сътрудничество на Италия.

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.

СЪДЪРЖАНИЕ

Три истории....7
Първа история....11
Втора история....16
Трета история....22
Изповядан грях....29
Кръщението....33
Обявата....37
Гонитба....43
Вечерно училище....47
В резервата....53
Предумишлен палеж....59
Съкровището....64
Съперници....72
Наказателен набег....79
Бомбата....85
Яйцето и кокошката....94
Престъпление и наказание....101
Завръщане при паството....106
Поражението....114
Отмъстителят....122
Нощем с камбаните....130
Хора и добичета....134
Шествието....143
Публична реч....148
На брега на реката....154
Грубияните....161
Камбаната....170
Старият твърдоглавец....177
Всеобща стачка....182
Тези от града....190
Селска философия....199
Жулиета и Ромео....205
Художникът....223
Празненството....229

Старата учителка.....237
Пет плюс пет.....243
Кучето.....247
Есен.....252
Страх.....261
Страхът продължава.....268
Жълто и розово.....274
Джованино Гуарески. Биографични бележки.....283
Списък на произведенията на Джованино Гуарески.....291
Посмъртни издания.....293

ТРИ ИСТОРИИ

Тук, с три истории и един цитат, се обяснява светът на „Малкия свят“

Като млад работех за един вестник и обикалях по цял ден с велосипеда в търсене на новини за разказване.

След това обаче се запознах с едно момиче и прекарвах времето да мисля как би постъпила, ако ненадейно стана император на Мексико, или пък умра. А вечери пълнех страницата си с измислени истории и тези истории се харесваха много на читателите, защото беше много вероятно да са по-правдиви от истинските.

В моя речник има не повече от двеста думи и са същите, които използвах, за да разкажа историята на стареца, пометен от един колоездач, или тази за домакинята, която си отрязала пръста, докато белела картофи.

Затова никаква литература или тем подобни пазарлъци: аз и в тази книга съм си просто оня вестникар и се ограничавам да разказвам новинарските събития. Измислени, затова пък толкова правдоподобни, че неведнъж ми се е случвало да напиша историята и след два месеца тя да се повтори наистина. И в това няма нищо необикновено, просто е въпрос на преценка: отчитаме времето, сезона, модата и душевното състояние и стигаме до извода, че при това положение в дадена среда X е възможно да се случи това или друго събитие.

Така и тези истории живеят в един определен климат и в определена среда. Политическият климат в Италия от декември 1946 до декември 1947. Като цяло историята на една политическа година.

А околната среда е част от долината на река По: и тук трябва

да уточня, че за мен По започва в Пиаченца.

Фактът, че от Пиаченца нагоре си е същата река, не означава нищо. Даже и Виа Емилия[1] от Пиаченца до Милано по същество си е същият път, обаче Виа Емилия – това е пътят, който води от Пиаченца до Римини.

Разбира се, не могат да се правят сравнения между пътищата и реките, защото пътищата принадлежат на историята, а реките на географията.

Е, и какво от това?

Историята не я правят хората: хората изстрадват историята, както изстрадват и географията. А историята в крайна сметка е производна на географията. Хората се опитват да поправят географията, като пробиват планините и променят течението на реките. И така се заблуждават, че променят хода на историята, но променят едно голямо нищо, защото в един прекрасен ден всичко ще иде на майната си. И водите ще погълнат мостовете, и ще скъсат дигите, и ще напълнят мините; ще рухнат къщите, дворците и копторите, и ще поникне трева върху отломките, и всичко ще се върне в земята. А оцелелите ще трябва да се борят с камъни срещу зверовете; и ще започне отново историята.

Все същата история.

После, след три хиляди години, ще открият погребани под четиридесет метра кал един кран за питейна вода и един струг от завода на Бреда в Сесто Сан Джовани[2] и ще кажат: „Гледай какво нещо!!!“

И ще се захванат да правят същите глупости като далечните си предци. Защото хората са нещастни създания, обречени на прогрес, който прогрес на всяка цена държи да подмени стария Вседържител с най-новите химически формули. И така, докато накрая на стария Вседържител му писва, помръдва на една десета от милиметъра последната фаланга на малешката на лявата си ръка и светът

---

1. Пътят на Емилия (via Æmilia) – древноримски път в Италия от Аримин (днешен Римини) на североизточното крайбрежие на Италия до Плаценция (днешна Пиаченца) в долината на река По, наречен в чест на консула Марк Емилий Лепид (187 г. пр.н.е.), който ръководи изграждането му.
2. Става дума за SIEB, Società Italiana Ernesto Breda per Costruzioni Meccaniche, основана в Милано през 1886 година от инженера Ернесто Бреда, произвеждаща много широка гама от изделия: металорежещи, транспортни и селскостопански машини. През 1903 закупуват и парцели за застрояване в миланското предградие Сесто Сан Джовани.

хвръква във въздуха.

Да си дойдем на думата, По започва от Пиаченца и прави много добре, защото е единствената уважавана река в Италия: достойните за уважение реки се разливат в долината, защото водата е създадена да бъде хоризонтална. Само когато е съвършено хоризонтална, тя запазва своето естествено достойнство. Ниагарският водопад е евтин цирк, като хората, които ходят на ръце.

По започва от Пиаченца, от Пиаченца започва и Малкият свят *на моите разкази.* Малкият свят *се разполага на това късче от равнината, което лежи между По и Апенините.*

„…небето често е наситено лазурно, както навсякъде в Италия, освен при лошо време, когато се вдига много гъста мъгла. (…) Почвата в преобладаващата си част е лека, рехава, песъчлива и свежа, по-твърда нагоре по течението, а на места изразено глинеста. Буйна растителност покрива тези предели и няма ни педя земя, лишена от зеленината, стремяща се да разшири господството си чак по широките пясъчни наноси на По.

Навред са нивите с полюшващи се посеви, обрамчени от редичките на лозята, със заплетените из тях опиумни макове[3] (…), увенчани с пищните корони на добре гледани черници – всичко явява плодородието на почвата (…) Пшеница, царевица, изобилие от грозде, копринени буби, конопи, детелина, това са основните производства: всеки вид растение се развива добре, а някога там са виреели дъбове и всякакви видове плодни дървета. Гъсталаци от ракита покриват бреговете, покрай които (в миналото повече, отколкото днес) зеленеят обширни и буйни тополови гори, тук-таме прошарени с елши и върби или премрежени от ароматни орлови нокти, които, обгръщайки дърветата, извайват колибки и гугли, обсипани със цветни камбанки.

… Има много биволи, свине и домашни птици, последните нападани от порове и невестулки. Ловецът може да намери доста зайци, по-честа плячка за лисиците, а понякога прорязващи въздуха пъдпъдъци, гургулици, яребици с петнисто оперение, кълвящи в пръстта бекаси и разни други прелетни птици: стрелкащи се във

3. Опиумният мак е бил традиционна култура в Италия до към края на 50-те години на миналия век – използван е най-вече като домашно болкоуспокояващо. (https://www.vice.com/it/article/wngk9y/il-mistero-della-papagna-loppiaceo-naturale-dei-nostri-nonni)

въздуха под строй множество бързи скорци, ята патици, ширнали се по реката за зимата. Проблясват крилата на зорка снежнобяла чайка, която в точния момент се спуска стремглаво и сграбчва рибата. В тръстиките се крият пъстрото земеродно рибарче, тръстиковото шаварче, водната кокошка и хитрата лиска[4]. На реката се чуват дъждосвирци, виждат се чапли, бекаси, чучулиги и други крайречни птици. Хищни ястреби и кръжащи мишелови за ужас на квачките, нощни забулени сови и тихи козодои. Понякога изумените ловци попадат и на по-едри птици, носени от ветровете нагоре по реката По или надолу по склоновете на Алпите от далечни, непознати страни. В тази котловина се спотайват комари (*„от калните мочури жално пеят древната си песен жабите“*[5]), но в ясните летни нощи омайният славей със своята пресладка песен приглася на божествената хармония на вселената, може би жалеейки, че тя не услажда и свободните сърца на хората.

В реката е пълно с риба: мрени, линове, лакоми щуки, сребристи шарани, изящни костури с червени перки, хлъзгави змиорки и едри есетри, някои с тегло от сто и петдесет и повече килограма, които понякога, тормозени от малки миноги[6], отплуват нагоре по реката.

На речния бряг лежат останките от вила[7] *Станьо*, едно време много просторна, а сега почти изцяло погълната от вълните; в края, където Общината стига до Стироне при Таро[8], се извисява вила *Фонтанеле*, слънчева и скромна. Там, където провинциални-

---

4. Лиската (Fulica atra), наричана още белочела водна кокошка, черна лиска, курнида, е птица от семейство Дърдавцови.

5. Вергилий. Георгики, кн. 1

6. Миногите са безчелюстни животни (разговорно неправилно определяни като риби), с назъбена фуниевидна уста, която използват, за да паразитират, като смучат кръв от риби.

7. [лат. vīlla «стопанство, имение, селска къща»]. – 1.а. Жилище, разположено в провинцията, основно в селски имот, принадлежащ на същия собственик.

8. Стироне (итал. Stirone; лат. Sesterrio) – малка река в област Емилия-Романя, Северна Италия, ляв приток на река Таро, вливаща се в нея близо до вливането ѝ в По. На някои участъци по реката е границата между провинциите Пиаченца и Парма. Реката се влива в Таро близо до източния край на махала Фонтанеле в община Рокабианка (провинция Парма, област Емилия-Романя).

ят път пресича дигата на По, там е стопанство *Рагацола*; откъм изгрева, в по-ниското, е махаличката *Фоса;* а недалеч от вливането в Таро на потока Ригоза, сред каваци, тополи и друга растителност, стои омагьосано-смирено отшелническата виличка *Ригоза*. И сред всички тези вили виждате *Рокабианка*."

Когато препрочитам тази страница на нотариус Франческо Луиджи Сампари[9]*, имам чувството, че се превръщам в герой от приказката, която разказва. Защото аз съм роден в онази* „слънчева и скромна" *вила.*

Но малкият свят на „Малкия свят" *не е тук, той не е на никое определено място: селото на* „Малкия свят" *е една черна точица, която се движи заедно със своите Пепони и своите Кльощи*[10] *нагоре-надолу покрай реката по това проклето парче земя между По и Апенините: но времето тук е такова. Местността е такава. И в едно такова село, стига да спреш на пътя пред някое селско имение, потънало в царевица и коноп, и веднага се ражда една история.*

ПЪРВА ИСТОРИЯ

Живеех в Боскачо[11], едно селце на Баса[12], с баща ми, майка ми и моите единадесет братя. Аз бях най-големият, тъкмо навършил дванадесет години, а Чико, най-малкият, само на две. Мама ни връчваше всяка сутрин една кошница хляб, торба с ябълки или сладки кестени, а татко ни строяваше в редица на гумното[13] и казвахме заедно на глас Отче наш. След което тръгвахме с Божията помощ и се връщахме по мръкнало.

Нашите полета нямаха свършване и можехме да тичаме по цял ден, без да преминаваме границите им. Баща ми не би казал и по-

9. Dott. Francesco Luigi Campari: Un castello del parmigiano attraverso i secoli (ed. Battei, Parma, 1910).

10. Тънък, слаб, слаботелесен, кльощав, хърбав, мършав, хилав, дръглив.

11. Понятието „Боскачо" (горище) се отнася до името „Боско" (гора), в което са живели бабата и дядото на писателя по бащина линия.

12. Низината на река По.

13. Равна кръгла площадка, върху която се е вършеело в миналото с диканя; харман.

ловин дума дори да стъпчем три биолки[14] покълнала пшеница[15] или да му изскубем един ред лозе. И все пак ние постоянно преминавахме границите и давахме всичко от себе си. Дори Чико, който беше само на две години, със своите мънички червени устенца, големи очи с дълги мигли и с къдрици на челото като на ангелче, но и той не оставяше в никакъв случай да му се измъкне някое пате, стига да му се мернеше на хвърлей.

И така, всяка сутрин, едва що сме излезли, идвали във фермата бабички с торби, пълни с убити патици, кокошки и пилета, и моята майка за всяка мъртва птица давала една жива.

Ние имахме хиляда кокошки, които ровеха из нашите поля, но когато трябваше да се сложи някое пиле да се вари в тенджерата, се налагаше да го купим.

Мама клатела глава и продължавала да заменя живи патици за мъртви. А татко с мрачно изражение си засуквал дългите мустаци и троснато разпитвал жениците, за да разбере дали си спомнят кой от дванадесетте е метнал камъка.

Когато някоя му казвала, че е бил Чико, най-малкият, татко я карал да разкаже три-четири пъти историята – как е хвърлил камъка, дали е бил голям камък и дали е улучил патето от първия удар.

Тези неща ги научих много след това: тогава изобщо не ги мислехме. Спомням си един път, когато аз, след като бях насъскал Чико срещу едно пате, което се разхождаше глупашки насред проскубаната поляна, се скрих зад един жив плет заедно с останалите десетима. И тогава видях баща ни да пуши лулата си под сянката на един голям дъб, само на двадесетина крачки.

Когато Чико утрепа патето, татко си тръгна спокойно с ръце в джобовете, а аз и братята ми благодарихме на добрия Бог.

– Не видя нищо – казах полугласно на момчетата. Обаче тогава нямаше откъде да знам, че татко ни е следвал от сутринта, криейки се като крадец, само за да види как Чико убива патета.

Но аз се отклонявам от темата – това е недостатъкът на онези, които имат твърде много спомени.

---

14. Биолка или моджио – типична селскостопанска мерна единица за площ в област Емилия, със стойности (в зависимост от площта) от най-малко 3 дка, и стигащи до 6 дка.

15. На поникналото жито няма да му стане нищо, ако го стъпчат, дори обратното, има такава обработка. Виж, опасно е, ако е готово за жътва.

Трябва да ви кажа, че Боскачо беше село, в което не умираше никога никой, поради необикновения въздух, който дишахме.

Затова в Боскачо изглеждаше невъзможно едно дете на две години да се разболее.

Обаче Чико се разболя, и то тежко. Една вечер, докато се връщахме вкъщи, Чико ненадейно легна на земята и взе да плаче. След малко престана да плаче и заспа. Не се събуждаше и аз го взех на ръце.

Чико гореше, сякаш пълен с огън, и тогава ние всичките изпитахме ужасен страх. Слънцето залязваше и небето беше в черно и червено, а сенките дълги. Изоставихме Чико насред тревата и избягахме с плач и викове, сякаш нещо страшно и тайнствено ни преследваше.

– Чико спи и пари!.. Чико има огън в главата! – разхълцах се аз, щом се озовах пред баща ми.

Баща ми, спомням си го добре, откачи двуцевката от стената, зареди я, сложи я под мишница и ни последва, без да каже нищо. А ние вървяхме плътно покрай него и вече не се страхувахме, защото татко беше способен да гръмне заек от осемдесет метра разстояние.

Чико си лежеше сред тъмнеещата трева и с дългата си светла дреха и къдриците на челото изглеждаше като Божи ангел, на когото се е счупило крилцето и той е паднал в детелината.

В Боскачо не умираше никога никой и когато хората разбраха, че Чико е зле, всички изпитаха огромно безпокойство. Даже в къщите си говореха шепнешком. Из селото се навърташе опасен пришълец и никой не смееше да отвори прозореца нощем от страх да не види на осветеното от луната гумно старицата, облечена в черно и с косата в ръка.

Баща ми изпрати двуколката да повикат трима или четирима известни доктори. И всички преглеждаха Чико, слагаха ухо на гръбчето му, после поглеждаха татко, без да кажат нищо.

Чико продължаваше да спи и да гори, а лицето му беше станало по-бяло от чаршафа. Мама плачеше посред нас и отказваше да яде, а татко изобщо не седна и си сучеше мустаците, без да говори.

На четвъртия ден тримата последни доктори, които бяха пристигнали заедно, разпериха ръце и казаха на татко:

– Никой освен добрият Бог не може да спаси вашето дете.

Спомням си, че беше сутринта: баща ми ни кимна с глава и ние го последвахме на гумното. След това с едно подсвирване свика домочадците[16]: бяха петдесетина души – мъже, жени и деца.

Баща ми беше висок, слаб и як, с дълги мустаци и голяма шапка, с късо впито сако, панталони тесни в бедрата и високи ботуши. (Като млад татко е бил в Америка и се обличаше по американски.) Беше страховит, когато застанеше пред някого с разкрачени крака. Та татко застана разкрачен пред домочадците и каза:

– Само добрият Бог може да спаси Чико. На колене: трябва да се молим на добрия Бог да спаси Чико.

Всички коленичиха и започнаха да се молят на висок глас на добрия Бог. Жените се редуваха да казват думите, а ние и мъжете отговаряхме: *„Амин“*.

Баща ми остана пред нас прав със скръстени ръце, неподвижен като статуя до седем вечерта и всички се молеха, защото се страхуваха от него и защото обичаха Чико.

В седем вечерта, когато слънцето взе да залязва, дойде една жена да извика баща ми. Последвах го.

Тримата доктори седяха пребледнели около леглото на Чико:

– Влошава се – каза най-старият. – Няма да изкара до сутринта.

Татко не каза нищо, но усетих как ръката му стисна силно моята.

Излязохме: баща ми взе двуцевката, зареди я с патрони, метна я през рамо, връчи ми един голям пакет и каза:

– Да вървим.

Вървяхме през нивите: слънцето се беше скрило зад крайните шубраци. Прескочихме ниския каменен зид на една градина и почукахме на една врата.

Свещеникът беше сам вкъщи и вечеряше на светлината на маслена лампа. Татко влезе, без да си свали шапката.

– Преподобни – каза татко, – Чико е зле и само добрият Бог може да го спаси. Днес шестдесет души се молиха на добрия Бог в продължение на дванадесет часа, но Чико се влошава и няма да из-

16. Домочадец – човек, живеещ в дома с правата на член на семейството; член на семейството; слуга, живеещ в господарското (на домовладелеца) семейство.

кара до сутринта.

Свещеникът гледаше баща ми с разширени от ужас очи.

– Преподобни – продължи татко, – само ти можеш да говориш с добрия Бог и да го накараш да разбере как стоят нещата. Накарай го да разбере, че ако Чико не оздравее, аз ще хвърля всичко във въздуха. В този пакет имам пет кила динамит от мината. Няма да остане камък върху камък от църквата. Да тръгваме!

Свещеникът не каза нито дума. Тръгна, последван от баща ми, влезе в църквата, коленичи пред олтара, сключи ръце.

Татко стоеше насред църквата с пушката под мишница, широко разкрачен, побит като скала. На олтара гореше една единствена свещ, а всичко останало беше в мрак.

Към полунощ татко ме извика:

– Върви вкъщи да видиш как е Чико и се върни веднага.

Прелетях през нивите, пристигнах вкъщи със сърце в гърлото. На връщане побягнах още по-силно.

Баща ми още беше там, неподвижен, широко разкрачен, с пушката под мишница, а свещеникът се молеше по очи на стъпалата при олтара.

– Татко! – извиках с последен дъх. – Чико се е подобрил! Докторът каза, че е извън опасност! Чудо! Всички се смеят и се радват!

Свещеникът се изправи: беше потен, с изпито лице.

– Добре – каза рязко татко.

После, докато свещеникът го гледаше с отворена уста, извади от вътрешния си джоб една хилядарка и я пъхна в кутията за милостиня.

– Аз услугите си ги плащам – каза татко. – Лека нощ.

Татко никога не се похвали със случилото се, но в Боскачо и до днес се намират безбожници да казват, че Бог този път се е уплашил.

Така е в Баса, земя, където хората не кръщават децата си и богохулстват не за да отрекат Бог, а за да направят напук на Бога. Защото може да сме само на по-малко от четиридесет километра от града, но в равнината, набраздена от диги, където не се вижда подалеч от живия плет или отвъд завоя, всеки километър е като десет. И градът е определено от друг свят.

Спомням си:

ВТОРА ИСТОРИЯ

Понякога в Боскачо можеха да се видят и онези от града: механици, зидари. Идваха до реката, за да затегнат болтовете на железния мост, или при отводнителния канал, за да запълнят с цимент фугите между тухлите на шлюзовете.

Носеха сламени шапки или парцаливи кепета, килнати настрани, сядаха пред гостилницата на Нита и искаха бира, бифтек със спанак.

Боскачо беше селце, където хората се хранеха вкъщи и ходеха в гостилницата само за да псуват, да играят на боче[17] и да пият вино задружно.

– Вино, чорба със сланина, яйца с лук – отговаряше Нита, показвайки се на вратата. И тогава онези си отмятаха шапките и кепетата назад и почваха да викат, че на Нита ѝ е хубаво това и онова другото, и да блъскат с юмруци по масата, и да крякат като гъски.

Тези от града не разбираха нищо и когато се мотаеха из селото, бяха като свиня майка в царевичак: врява и кавга. Тези от града вкъщи ядяха конски кюфтета, а идваха да търсят бира в Боскачо, където в най-добрия случай можеше да се пие вино от панници; или да се държат нагло с хора като баща ми, които имаха по триста и петдесет глави добитък, дванадесет деца и хиляда и петстотин биолки земя.

Днес всичко е променено, защото дори на село има такива, които носят кепето на една страна, ядат конски кюфтета и крещят на всеослушание по момичетата от гостилницата, че им е хубаво това и онова другото: телеграфът и железницата направиха много в тази насока. Но тогава нещата бяха различни и когато идваха тези от града, в Боскачо имаше хора, които на излизане от къщи се чудеха: да заредят двуцевката с едри сачми, или с бренеке.

Така устроено, Боскачо беше благословено село.

Един път, седнали пред пъна на гумното, гледахме как баща ни тесаше[18] от парче топола лопата за жито, когато на бегом дотича Чико.

---

17. Като игра на топчета, но с по-големи топки; почти на изчезване. Родината на боче е Италия. Разпространена е в Европа от римските войници и е сродна с петанк, кърлинг и боулинг, но се играе с керамични топки.

– Ух! Ух! – каза Чико, който беше на две години и не можеше да прави дълги речи. Аз не разбирах как баща ми винаги съумяваше да схване това, което бръщолевеше Чико.

– Има някой чуждиняк или някое зверище – каза татко и като изпрати да му донесат двуцевката, тръгна, теглен от Чико, към ливадата пред първия ясен.

Намерихме шестима градски проклетници, които имаха триога и червено-бели колчета и измерваха не знам си какво, тъпчейки детелината.

– Какво правите? – попита татко най-близкия, който държеше едно от червено-белите колчета.

– Гледам си работата – обясни малоумникът, без да се обръща – и ако вие също си гледате вашата, ще си спестите дъха.

– Махнете се оттам! – закрещяха другите, които бяха насред детелината около триногата.

– Марш оттук! – каза татко, насочвайки двуцевката срещу шестимата малоумници от града.

И онези, щом го видяха, висок като топола насред черния път, си вдигнаха чукалата и избягаха като зайци.

***

Вечерта, докато седнали покрай пъна на гумното гледахме как баща ни довършваше лопатата с последните удари на теслата, шестимата от града се върнаха, придружени от двама стражари – бяха ходили да ги измъкнат от дупката им чак на гарата в Газола.

– Е този там – каза един от шестимата нещастници, посочвайки баща ми.

Който продължи да теса, без дори да повдига глава, а старшията на стражарите попита какво е станало.

– Стана това, че видях шестима непознати да съсипват детелината ми и ги разкарах от земята си – обясни татко.

Началникът каза, че става дума за инженер и помощниците му, дошли да вземат мерки за железопътна линия на парния трамвай.

– Можеха да кажат. Който влиза в моята къща, трябва да поиска разрешение – заяви татко, останал доволен от работата

---

18. Тесам: 1. Дялам, кастря, заглаждам. 2. Почиствам терен от тревата с помощта на мотика.

си. – Освен това през нивите ми няма да мине никакъв трамвай.

– Ако ни устройва, трамваят ще мине – захили се злобно инженерът. Но татко беше забелязал една изпъкналост по лопатата и беше много зает да я заглади.

Старшият стражар потвърди, че татко трябва да пусне инженера и помощниците му.

– Държавна работа е – заключи.

– Когато ми покажат документ с държавен печат, ще ги пусна – промърмори татко. – Знам си добре правата.

Старшията се съгласи, че баща ми е прав и инженерът трябва да му представи подпечатан документ.

Инженерът и петимата от града се върнаха на другия ден: влязоха в гумното със сламени шапка на тила и кепета над ухото.

– Ето документа – каза инженерът, подавайки един лист на татко.

Татко взе листа и тръгна към къщи: последвахме го всички.

– Чети бавно – нареди татко, като влязохме в кухнята. И аз четях и препрочитах.

– Иди и им кажи, че могат да продължат – заключи накрая татко мрачно.

Като се върнах в къщата, се присъединих към баща ми и другите, които се бяха настанили на тавана пред кръглия прозорец с изглед към полето.

Шестимата малоумници вървяха по пътя, подпявайки си, докато стигнаха ясена; неочаквано видяхме как взеха ядосано да ръкомахат. Един понечи да побегне към нас, но другите го възпряха.

Тези от града даже и сега все така правят: ако някой рече да тръгне срещу някого, другите го възпират.

Някое време стояха и се препираха на коларския път, после си свалиха обувките, чорапите, навиха си крачолите. Накрая на подскоци навлязоха в ливадата с детелина.

Беше кръстовски труд, продължила от полунощ до пет сутринта: четири плуга за дълбока оран, теглени от осемдесет бивола, бяха обърнали цялата ливада с детелина. След това трябваше да затворим отточните канали и да отворим другите, за да наводним изораната земя. После трябваше да докараме десет цистерни с материал от отходната яма на обора и да ги изсипем във во-

дата.

Татко остана с нас на таванския прозорец до обяд да гледа как се спъват хората от града.

Чико чуруликаше като птиче всеки път като видеше да залитне някой от шестимата, а мама, която се качи да каже, че супата е готова, беше доволна.

– Виж го: от сутринта успя да си възвърне цвета. Имаше наистина нужда да се позабавлява, бедното пиленце. Да благодарим на Бога, че направи нощес да ти дойде на ум това хрумване – каза мама.

Привечер отново дойдоха шестимата от града, придружени от двамата стражари и някакъв кой знае откъде измъкнат господин, облечен в черно:

– Господата твърдят, че сте наводнили полето, за да попречите на работата им! – заяви мъжът в черно, раздразнен, понеже татко си седеше и дори не го погледна.

Татко свирна по обичайния начин и на гумното дойдоха всички домочадци, които с мъжете, жените и децата бяха петдесетина души.

– Казват, че аз съм наводнил нощес ливадата преди ясена – обясни той.

– Има двадесет и пет дена, откак полето е наводнено – твърдо каза един старец.

– Двадесет и пет дена – казаха всички, мъже, жени и деца.

– Обърнали са се с ливадата до втория ясен – заключи кръвоарят. – Лесно е да сбъркаш, ако нямаш опит.

Всички си тръгнаха, скърцайки със зъби от яд.

*

На следващата сутрин татко впрегна коня в двуколката и отиде в града, където остана три дена. Върна се с мрачно лице.

– Релсите трябва да минат оттам, не може да се направи нищо – обясни на мама.

Дойдоха още хора от града и започнаха да забиват дървени колчета сред вече изсъхналите буци: релсите трябваше да прекосят цялото поле с детелина и като излязат на пътя, да продължат успоредно с него до гара Газола.

Парният трамвай щеше да идва от града до гарата в Газола и беше едно голямо удобство: но щеше да мине през имота на тат-

ко. И щеше да мине с наглост, което беше същественото. Ако го бяха попитали учтиво, татко щеше да предостави земята, без дори да се домогва до пари: той не беше против прогреса.

Първият в Боскачо, който си купи модерна двуцевка със скрити ударници, не беше ли той? Но така, мили Боже!

По протежение на провинциалния път дълги редици от градски набиваха камъни, вкопаваха траверси и завинтваха релси: така полека-лека линията се удължаваше и локомотивът, който влачеше вагоните с материали, напредваше; а нощем работниците спяха в покрити товарни вагони на опашката на влаковия състав.

Линията вече се беше приближила до полето с детелина и една сутрин хората започнаха да изкореняват част от живия плет. Аз и баща ми седяхме под сянката на първия ясен: с нас беше и Гринго, песът, който татко обичаше като да бе един от нас. Едва що лопатите захапаха плета, Гринго се хвърли към пътя и когато онези отвориха проход в бодливия храсталак[19], го видяха да стои заплашително срещу тях с оголени зъби.

Един от малоумниците пристъпи напред и Гринго се спусна към гърлото му.

Бяха тридесетина с кирки и лопати: не ни виждаха, защото бяхме зад ясена.

Инженерът пристъпи напред с една тояга:

– Марш, звяр такъв! – изкрещя, но Гринго го захапа за прасеца, поваляйки го на земята пищящ.

Другите нападнаха вкупом, удряйки го с лопатите. Гринго не се предаваше. Целият в кръв, но продължаваше да се нахвърля, разкъсвайки прасци и хапейки ръце.

Баща ми си хапеше мустаците: беше мъртвешки бледен и се потеше. Ако беше свирнал, Гринго щеше да се върне веднага и да спаси живота си. Баща ми не свирна: продължаваше да гледа, блед като мъртвец, с чело подгизнало в пот, стискайки ръката ми, докато аз хълцах.

На дънера на дървото беше подпряна двуцевката и си остана така, подпряна.

---

19. От ит. gaggia – сладка акация (Vachellia farnesiana) – вид бодлив храст или дребно дърво от семейство Бобови; цветовете му се използват в парфюмерийната индустрия.

Гринго вече нямаше сили и се бореше само с едната си душичка: един му разцепи главата с острото на лопатата.

Друг го прикова към земята с казмата[20]. Гринго проскимтя жално и после се вцепени.

Тогава татко се изправи, взе пушката под мишка и бавно се приближи към онези от града.

Като го видяха да се появява пред тях, висок като топола, със заострени мустаци, с широкопола шапка, късо палто и високи до бедрото ботуши, всички направиха крачка назад и го гледаха безмълвно, стискайки дръжките на сечивата си.

Татко се приближи до Гринго, наведе се, хвана го за каишката и го повлече като да бе парцал.

Погребахме го в подножието на дигата и когато отъпках земята и всичко се върна като преди, татко си свали шапката.

Аз също си свалих шапката.

Трамваят не стигна никога в Газола: беше есента и реката беше придошла и течеше жълта от кал; една нощ дигата се скъса и водата нахлу в нивите, наводнявайки ниските части на стопанството: полето с детелина и пътят станаха на езеро.

Тогава преустановиха работите и за да избегнат всякакви бъдещи опасности, прекъснаха линията при Боскачо, на осем километра от нашата къща.

И когато реката се укроти и ние отидохме с мъжете да поправим пробойната, татко ми стисна здраво ръката.

Дигата беше поддала точно там, където бяхме погребали Гринго.

На какво е способна душичката на едно куче!

***

Казвам, че това е чудото на Баса.

В обстановката на правдив до най-малките подробности пейзаж, такъв, какъвто го е обрисувал нотариуса Франческо Луиджи Кампари (човек с голямо сърце, влюбен в Баса, но който не би притурил на Баса дори една гугутка, ако гугутките не са част от местната фауна), един вестникар пробутва една история и вече не знаеш кое е поправдиво – описанието на нотариуса, или случката, измислена от вестникаря.

---

20. Вид остра лопата за обръщане на земята – лизгар, бел, казма, права лопата.

Това е светът на Малкия свят: дълги и прави пътища, малки къщички, боядисани в червено, жълто и морскосиньо, изгубени сред лозовите насаждения. През августовските вечери иззад дигата бавно се надига луната, червена и огромна, сякаш нещо от отминали векове. Един е седнал на купчина чакъл край брега на канавката, а велосипедът му е подпрян на телеграфния стълб. Свива си цигара от нарязан тютюн. Ти минаваш, онзи ти иска клечка кибрит. Разговаряте. Ти му казваш, че отиваш на „фестивала“ да танцуваш, и онзи кима с глава. Ти му казваш, че там има хубави момичета, и той пак кима с глава.

ТРЕТА ИСТОРИЯ

Момичета? Не, никакви момичета. Ако става дума малко да се повеселя в кръчмата, да попея, съм винаги готов. Нищо друго, защото: аз вече имам моето момиче, което ме чака всяка вечер до третия телеграфен стълб по пътя за Фабриконе.

Бях на четиринадесет години и се връщах вкъщи с велосипеда по пътя за Фабриконе. Една джанка беше провесила клон над зида и аз взех та се спрях.

Едно момиче излезе от нивите с кошница в ръце и аз я повиках. Трябваше да е на деветнадесет години, защото беше много по-висока от мен и добре сложена.

– Направи ми стъпенка да се кача – ѝ казах.

Тя остави кошницата и аз се покатерих по раменете ѝ. Клонът беше претрупан и аз си напълних ризата с жълти джанки.

– Разпери си престилката да си ги разделим наполовина – рекох ѝ аз.

Момичето отвърна, че не е нужно.

– Не обичаш джанки? – попитах.

– Обичам, но мога да си откъсна винаги, когато поискам – обясни. – Дървото е мое, аз живея тук.

Аз бях само на четиринадесет години и носех панталони до коляното, но бях общ работник при строителите и нямах страх от никого. Тя беше много по-висока от мен и добре сложена, като жена.

– Ти се подиграваш с хората – избухнах аз, гледайки я лошо, – но аз мога да ти размажа физиономията, грозна дългуно.

Даже не гъкна.

Срещнах я след две вечери пак на същия път.

– Чао[21], дългата! – ѝ подвикнах. После ѝ се оплезих с неприличен звук. Сега не бих могъл да го направя, но тогава го умеех по-добре от бригадира, който го беше научил в Неапол.[22]

Срещнах я още няколко пъти, но не ѝ казах повече нищо, една вечер най-накрая изгубих търпение, скочих от велосипеда и ѝ препречих пътя.

– Мога ли да знам какво има, та ме гледаш така? – попитах я, завъртайки козирката на шапката си настрана.

Момичето отвори широко две очи, бистри като водата, две очи, каквито не бях виждал никога досега.

– Аз не те гледам – отвърна тя боязливо.

Качих се пак на колелото.

– Опичай си ума, дългата! – викнах. – Аз не се шегувам.

След една седмица я видях отдалеч да върви пред мен редом с някакъв младеж и направо побеснях. Изправих се на педалите и започнах да въртя като луд: на два метра от младежа извих и минавайки покрай него, така му извъртях едно рамо, че го проснах на земята като обелка от смокиня.

Чух го да ми крещи отзад за кучи син и тогава скочих от велосипеда и го подпрях на един стълб, близо до купчина чакъл. Видях го да тича срещу мен като бесен: беше младеж на двадесетина години и само с един юмрук щеше да ме размаже. Обаче аз бях общ работник при строителите и нямах страх от никого. Когато настъпи моментът, хвърлих един камък и го уцелих право в лицето.

Татко беше извънредно добър механик и когато имаше английски ключ[23] в ръката, караше да се разбяга цялото село: обаче дори моят баща, щом ме видеше, че съм хванал камък, даваше заден и чакаше да заспя, за да ме набие. И това беше баща ми! А представете си за този нещастник. Разбих му мутрата до кръв и като ми омръзна, се качих на велосипеда и отпраших.

Две вечери заобикалях отдалеч, но на третата се върнах на пътя за Фабриконе и щом видях момичето, я настигнах и слязох

21. От ит. Ciào! – Здравей! / Довиждане!

22. В смисъл че неаполитанците са простаци.

23. „Раздвиженият ключ – френски, английски или шведски?“ https://инженер.bg/инженерни-истории/раздвиженият-ключ-френски-английски-или-шведски

по американски, скачайки назад от седалката.

Днешните момчета са смешни, когато карат велосипед: калници, звънци, спирачки, електрически фарове, скорости – и какво от това? Аз имах една Фрера[24], която беше цялата в ръжда, но да се спусна по седемнадесетте стъпала на площада, да не би да слизах? Хващах здраво кормилото ала[25] Герби[26] и летях надолу като мълния.

Слязох и се озовах пред момичето: на кормилото ми беше закачена чанта и от нея измъкнах едно строително чукче.

– Ако те мерна пак с друг, ще ти счупя главата, а също и неговата – казах.

Момичето ме погледна с тези проклети очи, бистри като вода.

– Защо ми казваш това? – попита тя тихо.

Не знаех, но какво значение имаше?

– Защото така – отвърнах. – Ти трябва да се разхождаш сама, освен ако не си с мен.

– Аз съм на деветнадесет години, а ти на четиринадесет най-много – каза момичето. – Ако беше поне на осемнадесет, щеше да е друго. А сега аз съм жена, а ти си едно момче.

– А ти ме чакай, докато навърша осемнадесет години – извиках. – И гледай да не те видят с някой, че ти е спукана работата.

Тогава бях общ работник при строителите и нямах страх от нищо: когато чувах, че говорят за жени, ставах и си тръгвах. Пукната пара не давах за жените, но тази тук не трябваше да се прави на глупачка с други.

Виждах момичето през всичките четири години, всяка вечер с изключение на неделя. Беше винаги там, подпряна на третия телеграфен стълб, по пътя за Фабриконе. Ако валеше, беше отворила хубавия си чадър.

Не се спрях дори веднъж.

– Чао – казвах ѝ, минавайки.

– Чао – ми отговаряше.

В деня, в който навърших осемнадесет години, слязох от вело-

---

24. Фабрика за велосипеди на Corrado Frera & C от 1903, в град Традате, тогава в провинция Сото. Марката съществува и до днес.

25. Ала (2.) Предл. За сравнение при посочване на сходство; като (от фр. à la).

26. Джовани Герби – прословут италиански състезател по колоездене; наричан „червения дявол“.

сипеда.

– Вече съм на осемнадесет години – казах. – Сега можеш да излезеш с мен. Ако се правиш на глупачка, ще ти счупя главата.

Тя беше вече на двадесет и три години и беше станала истинска жена: обаче имаше все същите очи, бистри като вода, и говореше все така тихичко, като преди.

– Ти си на осемнадесет, но аз съм на двадесет и три. Момчетата ще ме подберат с камъни, ако ме видят с някой толкова млад.

Хвърлих велосипеда на земята, намерих един плосък камък и ѝ казах:

– Виждаш ли онзи изолатор там, първия на третия стълб?

Направи знак с глава, че да.

Уцелих го така, та остана само желязната кука, гола като червей.

– Момчетата – възкликнах, – преди да вземат камък, трябва да умеят да правят така.

– Просто така се изразих – обясни момичето. – Не е хубаво, ако една жена тръгне наоколо с малолетен. Ако беше ходил поне войник!…

Извъртях си козирката на кепето силно наляво:

– Момичето ми, случайно да не ме вземаш за шут[27]? Когато завърша войнишката си служба, аз ще бъда на двадесет и една, но ти ще си на двадесет и шест, и ще започнем все същата история.

– Не – отвърна ми тя. – Между осемнадесет и двадесет и три е едно, а между двадесет и една и двадесет и шест – друго. Колкото по-напредват годините, толкова разликата губи значение. Дали си на двадесет и една, или на двадесет и шест – все е тая.

Доводът ми се стори разумен: обаче не бях от тия, които се оставят да ги водят за носа.

– Ще говорим пак, като се върна от казармата – казах, скачайки на седлото. – Обаче внимавай, защото, като се върна и не те намеря, ще ти счупя главата, дори под леглото на баща ти.

Всяка вечер я виждах да стои при третия уличен стълб и нито веднъж не слязох. Аз я поздравявах с „добър вечер“ и тя ми отвръ-

27. В ит. оригинал – torototella: Човек, обикалящ по селата и свирещ на мандолина от тиква, който разказва приказки. За повече подробности – https://rovigo.italiani.it/torototela/

щаше „добър вечер“. Когато получих повиквателна, ѝ извиках:

– Утре отивам войник.

– Довиждане – отвърна момичето.

Сега не му е времето да разказвам целия си войнишки живот. Избутах осемнадесет месеца казарма и в полка си бях същият, какъвто бях и у дома. Дали бях изкарал и три месеца в строя: може да се каже, че всяка вечер бях или наказан, или направо в карцера.

Едва що изминаха осемнадесетте месеца, и ме изпратиха вкъщи.

Пристигнах в късния следобед и без дори да се обличам цивилно, скочих на велосипеда и хванах пътя за Фабриконе.

Ако тази си измислеше още истории, щях да я прегазя с колелото.

Започваше да се стъмва полека и аз летях като мълния, мислейки къде по дяволите щях да я търся, ако беше излязла.

Но не трябваше да търся нищо, защото момичето беше там, чакаше ме точно под третия телеграфен стълб.

Беше си съвсем същата, каквато я бях оставил, и очите си бяха все същите.

Слязох пред нея.

– Свърших – казах аз и ѝ показах уволнителната заповед. – Тук имаме седяща Италия, ще рече пълно уволнение. Обаче, ако Италия е стояща, ще рече временно уволнение.[28]

– Това е добре – отговори момичето.

Бях препускал така, сякаш ме гонеха триста дяволи, и гърлото ми беше пресъхнало.

– Би ли ми дала няколко от онези джанки? – попитах.

Момичето въздъхна:

– Съжалявам много, но дървото изгоря.

– Изгоря? – учудих се. – Откога джанките тук горят?

– Стана преди шест месеца – отвърна тя. – Една нощ се запали плевникът, огънат обхвана къщата и дръвчетата в градината изгоряха като кибритени клечки. За два часа всичко изгоря, останаха само стените. Виждаш ли?

Погледнах към имението и видях парче черна стена с прозорец, отворен към червеното небе.

– А ти? – попитах.

---

28. Седяща Италия – в мирно време; стояща Италия – във военно време.

– Аз също – отвърна с въздишка, – аз също, като всичко останало, една купчина прах и сбогом на всичко.

Погледнах момичето, облегнало се на телеграфния стълб: взрях се в нея и през лицето и тялото ѝ видях дървесината на стълба и тревата в канавката.

Сложих пръст на челото ѝ и докоснах телеграфния стълб.

– Заболя ли те? – попитах.

– Съвсем не.

Постояхме за малко в мълчание, докато небето ставаше все по-тъмночервено.

– И сега? – казах накрая.

– Чаках те – въздъхна тя, – за да ти покажа, че вината не е моя. Сега мога ли да си вървя?

Тогава бях на двадесет и една години и на строевите прегледи държах пушкало седемдесет и пети калибър. Когото минавах, момичетата изпъчваха гърди сякаш се намираха на преглед пред генерал, а щом отминех, ме гледаха чак докато очите им се свият на цепки.

– И сега? – повтори тихичко тя. – Трябва ли да тръгвам?

– Не – отвърнах ѝ аз. – Ти трябва да ме чакаш, докато завърша и другата служба. Не можеш да се шегуваш с мен, хубавице.

– Добре – каза момичето. И ми се стори, че се усмихна.

Но на мен тези глупости не ми минават и се качих бързо на велосипеда.

Вече има дванадесет години, откакто всяка вечер се виждаме. Аз минавам, но дори не слизам от велосипеда.

– Чао.

– Чао.

Разбирате ли? Ако става дума да попея в кръчмата или да се повеселя, съм винаги готов. Но нищо друго, защото: аз вече имам моето момиче, което ме чака всяка вечер до третия телеграфен стълб по пътя за Фабриконе.

Някой сега ще каже: братко, защо ми разказваш тези истории?

Защото така, ще отговоря аз. Защото трябва да си дадеш сметка, че на тая ивица земя, между реката и планината, могат да се случват неща, които на други места не се случват. Неща, които са в съзвучие с пейзажа. И въздухът там е особен, добър е и за живите, и за мъртвите, там даже кучетата имат душа. Тогава разбираш по-

добре дон Камило, Пепоне и всичката останала стока. И няма да ти е чудно, че Христос говори и че някой може да счупи главата на друг, обаче почтено: тоест без омраза. И че двамата врагове накрая се оказват съгласни по съществените въпроси.

Защото именно просторното, вечно дихание на реката пречиства въздуха. На спокойната и величествена река, по дигата на която привечер минава бързо Смъртта на велосипед. Или пък ти вървиш по дигата нощем и се спреш, па седнеш и се взреш в малкото гробище, което е там, под дигата. И ако сянката на някой мъртвец дойде и седне до теб, ти не се плашиш и си говориш спокойно с нея.

Ето това е въздухът, който дишат на тази ивица земя, встрани от света: и е лесно да се разбере в какво може да се превърне политиката там долу.

Сега за това, че в тези истории често говори Разпнатият Христос. Защото главните герои тук са трима: свещеникът дон Камило, комунистът Пепоне и Разпнатият Христос.

Добре, тук трябва да се обясни: ако свещениците се чувстват обидени заради дон Камило, имат правото да ми счупят един свещник о главата. Ако комунистите се чувстват обидени заради Пепоне, имат правото да ме изгърбят с една щанга. Но ако някой се чувства обиден от изказванията на Христос, не мога да помогна. Защото този, който говори в моите истории, не е Христос, а е моят личен Христос: тоест гласът на моята съвест.

Нещо лично, мои вътрешни дела.

Така че: всеки за себе си и Бог за всички.

Авторът

ИЗПОВЯДАН ГРЯХ

Дон Камило не беше от тия, които имат сливи в устата. Та веднъж, когато в селото беше станал един мръснишки скандал със заможни старци и момичета, дон Камило по време на Месата беше подкарал една много праведна проповед с много обща насоченост. Обаче после, като забеляза на първия ред един от мръсниците, му избиха чивиите[29]. Прекъсвайки речта си, той хвърли една копринена покривка на главата на Разпнатия Иисус на главния олтар, да не го чува, и сложил юмруци на кръста, завърши изказването по свой си начин. И толкова гръмовен беше гласът, излизащ от устата на това мъжище, и такива едни ги приказваше, че таванът на църквицата се тресеше.

Естествено, по време на изборите се беше изказал подобаващо и за местните представители на левицата, та затова една хубава вечер по мръкнало, докато се връщаше в енорийския дом, от живия плет изскочи някакъв гамен, омотан с наметало, и възползвайки се от обстоятелството, че дон Камило беше твърде зает с велосипеда си, на кормилото на който имаше кошница със седемдесет яйца, му отупа добре расото с един кол и изчезна сякаш вдън земя.

---

29. 1. (Диалектно) Клин, гвоздей, приспособление за окачване. Навремето, когато на осите на каруците не е имало винтова резба и „бурми“ (гайки), е имало дупка на края на самата ос. След като се постави колелото, се поставяла някаква шайба и в дупката се набивал клин, направен от метал или от много здраво дърво като габър, дрян и др. Този клин се казва ЧИВИЯ. 2.(Преносно. Разг.) Изхвръква / избива / мръдва ми чивията – побърквам се, обезумявам.

Дон Камило не каза нищо на никого. Прибра се в енорийския, остави яйцата в безопасност и отиде да се посъветва с Иисус, както правеше винаги в мигове на съмнение.

– Какво да правя? – попита.

– Наложи си гърба с олио, размесено с вода, и мълчи! – отвърна Иисус от височината на олтара. – Трябва да преглъщаме обидите, това е правилото!

– Добре, но аз не преглътнах обида, а изядох дървото – възрази дон Камило.

– Е, и какво? – прошепна му Иисус. – Да не би обидите, нанесени на тялото, да са по-болезнени от обидите, нанесени на духа?

– Съгласен съм, Господи. Но трябва да имате предвид, че като изгърбиха с дървото мен, който съм Ваш служител, така обидиха и Вас. Затова ме боли повече за Вас, отколкото за мен.

– А не бях ли Аз повече Божий служител, отколкото ти? И не простих ли на тия, които ме приковаха на кръста?

– С Вас не може да се обсъжда. Винаги правият сте Вие – заключи дон Камило. – Да бъде Вашата воля. Ще простя. Но помнете, че ако онези, поощрени от моето мълчание, ми счупят и главата, тогава отговорността ще бъде Ваша. Мога да Ви приведа откъси от Стария Завет…

– Дон Камило, на Мен ще Ми говориш за Стария Завет! За всичко останало поемам пълна отговорност. Обаче между нас казано, един бой ти е добре дошъл, така ще се научиш какво е да разиграваш политика в Моя дом.

Дон Камило прости. Но едно нещо не му даваше мира, заседнало като рибя кост в гърлото: любопитството да разбере кой го подреди така.

*

Мина се време и късно една вечер, докато беше в изповедалнята, дон Камило видя през решетката физиономията на шефа на крайната левица, Пепоне.

Пепоне да дойде да се изповяда си беше цяло събитие. Дон Камило беше удовлетворен.

– Нека Бог да бъде с теб, братко. На теб повече от на всеки друг ти трябва Неговата света благословия. От колко ли много време не си се изповядвал?

– От 1918 – отвърна Пепоне.

– Представям си колко грехове си натрупал за двадесет и осем години, с тези хубави идеи, дето ги имаш в главата.

– Да, много са – въздъхна Пепоне.

– Например?

– Например преди два месеца ви отупах с тоягата.

– Тежко провинение! – отвърна дон Камило. – Обиждайки служител на Бога, ти обиждаш самия Бог.

– Разкайвам се – възкликна Пепоне. – Но аз Ви отупах не като служител на Бога, а като политически противник. И беше в момент на слабост.

– Освен това и принадлежността към дяволската ти партия, имаш ли други тежки грехове?

Пепоне си каза всичко.

Общо взето бяха незначителни неща и дон Камило го отпусна с двадесетина „Отче наш“ и „Аве Мария“. После, докато Пепоне стоеше на колене пред олтарната оградка, за да си каже покаянието, дон Камило отиде та коленичи пред Разпятието.

– Иисусе – каза, – простете ми, но ще го изгърбя.

– Не си го и помисляй – отвърна Иисус. – Аз го опростих, ти също трябва да простиш. В душата си той е добър човек.

– Иисусе, не се доверявай на червените, винаги се опитват да излъжат. Погледнете го добре: не виждате ли каква мошеническа мутра има?

– Лице като на всички останали. Дон Камило, ти имаш отрова в сърцето си!

– Иисусе, ако съм Ви служил добре, сторете ми едно благодеяние. Оставете ме поне да му изпухам гърба с оная свещичка. Каквo е една свещ, Иисусе мой![30]

– Не – отвърна Иисус. – Твоите ръце са направени да благославят, не да удрят!

Дон Камило въздъхна. Той се поклони и излезе от вратичката и като се обърна към олтара да се прекръсти, се оказа зад Пепоне, който коленичил беше потънал в молитвите си.

– Е, добре – простена дон Камило, събра дланите си и погледна Иисус. – Ръцете са направени да благославят, но краката не!

– И това е вярно – каза Иисус от височината на олтара. – Но ти

30. В някои от разказите се споменават свещи с внушителни размери. А във филма свещеникът взе в ръце доста голям свещник. (бел. прев.)

препоръчвам, дон Камило, само един!

Ритникът беше като мълния. Пепоне го понесе, без да му трепне окото, после се изправи и въздъхна облекчено:

– Вече десет минути го очаквам. Сега се чувствам по-добре.

– Аз също! – възкликна дон Камило със сърце ясно и чисто като ведро небе.

Иисус не каза нищо. Но се виждаше, беше доволен и Той.

КРЪЩЕНИЕТО

Неочаквано в църквата влязоха един мъж и две жени, една от които бе съпругата на Пепоне, шефът на червените.

Дон Камило, който бе на върха на една стълба и лъскаше ореола на свети Джузепе, попита какво искат.

– Кръщение – отвърна мъжът. А една от жените показа добре повито дете.

– Чие е? – попита дон Камило, докато слизаше от стълбата.

– Мое – отвърна съпругата на Пепоне.

– От твоя съпруг ли е? – осведоми се дон Камило.

– Разбира се! От кого искате да е, от Вас? – отвърна на удара съпругата на Пепоне.

– Няма за какво да се сърдите – отбеляза дон Камило, запътил се към олтара. – Не казваха ли, че във вашата партия е на мода свободната любов?

Застана пред олтара, коленичи и намигна на Разпнатия Христос.

– Чухте ли как ги взех на подбив, тези безбожници!

– Не говори глупости, дон Камило – сряза го сухо Христос. – Ако бяха безбожници, нямаше да дойдат тук, за да кръстят детето си! И ако съпругата на Пепоне ти беше извъртяла един шамар, щеше да е напълно заслужено!

– Ако ме беше шамаросала, щях да ги хвана и тримата за вратовете и…

– И? – попита строго Иисус.

– Нищо, така се казва… – отвърна бързо дон Камило, изправяй-

ки се.

– Дон Камило, внимавай – предупреди го Иисус.

Облякъл одеждите, дон Камило се приближи до кръщелния купел и се обърна към съпругата на Пепоне:

– Как искате да го кръстите?

– Ленин, Либеро, Антонио – отвърна жената.

– Идете да го кръстите в Русия – отвърна спокойно дон Камило и затвори капака на купела.

Дон Камило имаше ръце като лопати и тримата си тръгнаха, без дума да кажат. Дон Камило се опита да се промъкне в църковната ризница[31], но гласът на Христос го спря:

– Дон Камило, направи голяма лошотия! Върни веднага хората и кръсти детето!

– Иисусе – отвърна дон Камило. – Трябва да имате предвид, че кръщението не е шега работа. Кръщението е нещо свято. Кръщението…

– Дон Камило – прекъсна го Христос. – На Мен ли ще разясняваш какво е кръщението? На Мен, Който го въведох? И ти казвам, извърши една голяма неправда, защото, ако това дете, да кажем, точно сега умре, вината ще е твоя, ако няма свободен достъп до Рая!

– Иисусе, да не драматизираме – отвърна дон Камило. – Защо трябва да умира? Такова е бяло и румено, като роза!

– Не казах, че трябва – смъмри го Христос. – А че може да стане нещо! Я да му падне керемида на главата, я мозъчен удар. Ти трябва да го кръстиш!

Дон Камило разпери ръце:

– Иисусе, помислете за миг. Ако сме сигурни, че един ден ще иде в ада, да го оставим да мине. Но макар и бидейки син на мерзка твар, като нищо може да Ви цъфне през главата в Рая. И тогава, кажете ми Вие, как мога да позволя да попаднат в Рая хора, които се казват Ленин? Аз го правя за доброто име на Рая.

– За доброто име на Рая ще мисля Аз! – раздразнено повиши глас Иисус. – За мен важното е човек да е порядъчен, а дали се каз-

---

31. (на ит.: sagrestia, на лат.: sacristia) – ризница/ризохранилище (сакристия, дяконик). Място в олтара или отделно помещение в християнските храмове, в което се съхраняват богослужебните одежди и църковната утвар (свещените съдове). (бел. ред.)